

NFT, KRİPTO SANATI VE TÜRKİYE'DEKİ YANSIMALARI

NFT, CRYPTO ART AND ITS REFLECTIONS IN TURKEY

Semih Oduncu*

Öz

Blok zinciri teknolojisi kripto ekonomi ile sanat ve tasarım alanları arasında bir köprü oluşturmuştur. Dijital eserlerin kod sistemiyle biricik hale gelmesi ve akıllı sözleşme teknolojisinin sunduğu avantajlar değiştirilemez dijital varlıkların uluslararası alanlarda ilgi odağı olmasını sağlamıştır. Türkiye'de kripto ekonomi alanında görülen yükselişin bir benzeri NFT alanında da görülmeye başlanmıştır. NFT'de birçok ilkin Türkiye'de gerçekleşmiş olmasına ve kripto sanatında ilk sıralarda Türk sanatçıların bulunuyor olmasına karşın daha önce bu alanda yaşanan önemli gelişmeleri inceleyen detaylı bir araştırma yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda öncelikle NFT ve Kripto Sanatı tanımlanmış ve bu kavramların oluşumuna ve altyapısına ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Bununla birlikte araştırmanın merkezini oluşturan NFT ve Kripto sanatın Türkiye'deki gelişimi, yayılımı ve uluslararası platformlardaki yeri irdelenmiştir. Bu kritik gelişmelerin incelenmesi Türkiye'de kripto sanatında atılacak adımların daha nitelikli olması ve yeni kripto çağına uyum sağlanabilmesiaçısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler:NFT, Kripto Sanat, Dijital Sanat, Blok Zinciri, Tasarım.

Abstract

Blockchain technology has created a link between the crypto economy and the fields of art and design. The uniqueness of digital artifacts with its encryption system and the advantages offered by smart contracts have made NFT internationally popular. Similar to the rise seen in the field of crypto economy in Turkey, it has begun to be seen in the field of NFT. Many firsts in NFT have taken place in Turkey, and Turkish artists are at the forefront of crypto art. However, it has been determined that no detailed research has been done in this area before. In this context, the infrastructure of NFT was investigated in the research. The development and spread of NFT in Turkey are discussed. Examining these critical developments is important in terms of making NFT and crypto art more qualified in Turkey. In this way, it will be easier to adapt to new crypto conditions.

Keywords: NFT, Crypto Art, Digital Art, Blockchain, Design.

Araştırma Makale // Başvuru tarihi: 01.03.2022 - Kabul tarihi: 21.06.2022.

* Dr.Öğr.Üyesi, Sakarya Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, semihoduncu@sakarya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9220-0461>.

1. Giriş: Kripto Sanatın Gelişimi ve NFT

Dijital sanatın gelişimi ile birlikte ortaya çıkan yenilikler, blokzincir veri tabanı temelinde biçimlenmiştir. Blokzinciri teknolojisi 2009 yılında Satoshi Nakamoto tarafından yazılan Bitcoin: Peer to Peer Electronic Cash System isimli makalede gündeme gelmiştir¹. Tanımlanacak olursa, merkezi olmayan, dağıtık halde bulunan bir yapıya sahip, zincire benzeyen bir bağlantı ile birbirine bağlanan kod bloklarının oluşturduğu bir veri tabanıdır. Kayıt defteri niteliğindeki veri tabanı, işlemler konusunda şeffaf bir yapıya sahiptir. Buna bağlı olarak güvenlik üst düzeyde sağlanabilmekte ve geçmiş işlemlerin takibi kolaylıkla yapılabilmektedir. Merkeziyetiz yapısı taşıdığı bilgilerin manipüle edilebilme ihtimalini ortadan kaldırırken kayıtlı bilgilerin kolayca geri çağırılıp kontrol edilebilmesine olanak sağlamaktadır². İlk blokzincir sistemi, kripto ekonominin uluslararası alanda büyük bir etki yaratmasına öncülük eden Bitcoin'dir. Blokzincir teknolojisi ile başlayan kripto devrim, devam eden süreçte gelişime dahil olan akıllı yazılım uygulamalarıyla boyut değiştirmiştir. Bir diğer blokzincir ağı olan Ethereum'a eklenebilen akıllı sözleşme özelliği ile sanat ve tasarım alanında yeni bir döneme girilmiştir. Bu noktada akıllı sözleşmelerin ve Ethereum ağının sağladığı avantajlar kripto ekonomide yeni bir varlık biriminin ortaya çıkmasını sağlamıştır. NFT (Non-Fungible Token) değiştirilemeyen varlık birimini temsil etmektedir ve sözleşmelerde ERC-721 standardında yapılandırılmıştır. Akıllı sözleşmenin en belirgin özelliği bir dijital varlığa başka bir token ile takas edilememe standardı sunmasıdır. Değiştirilemeyen dijital varlıklar bir oyun karakteri ya da farklı görsel tasarımlarda tanımlamalar oluşturmak için girdi olarak kullanılabilirler. Sanatçı ya da tasarımcıların bu noktada eserin içeriğini ya da mülkiyet haklarını başka araçlara devretmesine dair gereklilikler ortadan kaldırılmaktadır³.

Blokzinciri teknolojisinin tasarım için sunduğu ayrıcalıklar, diğer disiplinlerle entegrasyonun kolaylaşması vb. açılardan sağlanan avantajlar sanatta ve tasarımda bir dönüm

---

¹ Bitcoin.org. (t.y.). Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>, Erişim tarihi: 17.06.2022.

² Dingelstad, K., A. (2021). "Potential Uses and Limitations of Non-Fungible Tokens in the Auditing Profession, a South African context". *African Journal Of Corporate Governance Research*, 3(1), 126-145. <https://www.corporatereportingjournals.com/wp-content/uploads/2021/10/AJCGR-2021-VOL.-3-NO.-1-SPECIAL-STUDENTS-ISSUE.pdf#page=126>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

³ Wang, Q., Li, R., Wang, Q., Chen, S. (2021). "Non-Fungible Token (NFT): Overview, Evaluation, Opportunities and Challenges". Cornell University. <https://arxiv.org/abs/2105.07447v1>, Erişim tarihi: 20.12.2021.

noktası yaşandığının birer göstergesidir. Yazılım teknolojisindeki gelişmelerin sanatla girdiği doğrudan etkileşim durumunu tanımlamak için *Kripto Sanat* terimi daha sık kullanılmaya başlanmıştır. Tanımlanacak olursa kripto sanat; bir blok zincirine kayıtlı dijital bir varlığın kriptografik halde sınırlı sayıya sahip olması ile ortaya konulan dijital sanattır. Bu alan dijital sanat eserlerini blok zincirinde var olan benzersiz ve kanıtlanabilir nadir varlıklarla ilişkilendiren kripto temelinde yükselen bir sanat hareketidir. Kripto sanatın temelini oluşturan kod sistemi, sanatçının imzası olarak karşılık bulmaktadır. Akımın taşıdığı potansiyelin altında, dijital bir görüntüye gerçek bir sanat eserinin saygınlığını verme, blok zinciri teknolojisi ile benzersiz, ebedi olma ve aynı zamanda tahsil edilebilir haline gelme özellikleri yatmaktadır⁴.

Kripto sanat, hareketli ve hareketsiz görseller dışında ses ya da üç boyutlu uzamda oluşturulan sanat formlarında karşımıza çıkabilmektedir. De Carlo'ya göre kripto sanatın dijital olanakları sınır tanımayan özelliğiyle dünyanın her yerinden sanatçıları bir araya getirebilmesi, sanatın dijital teknikle sunulmasında ilk fiili küresel hareket olarak nitelendirilmesini sağlamıştır. Bununla birlikte yeni bir oluşum ve sayısal bir öze sahip olması sebepleriyle her ne kadar sanat niteliği taşıdığı tartışma konusu olsa da genel olarak kripto sanatın kendi estetik değerlerine sahip olduğu ve bunların geleneksel standart sanat anlayışı ile değerlendirilemeyeceğinin kabul edildiğini belirtmiştir. De Carlo dijital mecralarda sıklıkla rastlanabilen memlerin kripto sanatın temel unsurlarından birini oluşturduğunu, geçici olmaları ve çabuk tüketilmeleri geleneksel sanat anlayışı ile uyumuna da güncel olaylarla kurdukları anlık iletişimin gücünün geniş çapta kabul gördüğünü vurgulamıştır⁵.

Kripto sanat kökenleri kavramsal sanata dayanmaktadır. Kavramsal sanatta olduğu gibi sanat yapıtlarının maddi olmayan ve dağıtık yapısını, geleneksel sanat pazarı alanlarının ve kurumlarının reddedilmesi fikirlerini paylaşmaktadır⁶. 1967'de eleştirmen Lucy Lippard ve John

---

⁴ Braidotti, C. & Franceschet, M. (t.y.). "Enhancing Art with Information: The Case of Blockchain Art". Università Degli Studi di Udine. <https://users.dimi.uniud.it/~massimo.franceschet/publications/jocch20.pdf>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

⁵ De Carlo, F. (2020). "The Intersection Between Copyright protection and Blockchain Technology: The Case of Cryptoart". [Single Cycle Master's Degree Thesis, Luiss Guido Carli University]. <https://tesi.luiss.it/id/eprint/30173>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

⁶ Franceschet, M. (2021). "The Sentiment of Crypto Art". Ehrmann, M., Karsdorp, F. Wevers, M., Andrews T., L., Burghardt, M., Kestemont, M., Manjavacas, E., Piotrowski, M., & Zundert, J. (Eds.), CEUR Workshop Proceedings, vol

Chandler tarafından ortaya atılan sanatın maddeden arındırılması kavramsal uygulamaların en önemli özelliklerini tanımlamıştır. Lippard'a göre kavramsal sanat özünde fikrin üstün, maddenin ikincil, hafif, geçici, ucuz, gösterişsiz ve materyal dışı bir yapıya sahip olmasıdır. Kavramsal sanat büyük sanat merkezlerinin ya da müzelerin kapsamı dışında oluşturulabilmekte ya da izlenebilmektedir. Kavramsal sanat, sanat dünyasının elitist eğilimlerine ve sanatın nasıl alınıp satılacağına dair süregelen yerleşik uygulamalara meydan okumaktadır⁷. Her ne kadar kripto sanat ile kavramsal sanat arasındaki elitist eğilim anlayışında belirgin farklılıklar gözlemlense de ortak noktaları gayet açıktır: Sanat yaratımının merkezîyetçi yapıdan uzaklaşarak dağıtık bir hal alması nesnenin taşınabilir olmasını ve geleneksel pazar alanlarını doğrudan reddetmektedir. Kripto sanat piyasası 2020'nin sonlarında COVID pandemisinin getirisi olan gündelik hayatın dijitalleşmesi sebepleriyle büyük kitle iletişim araçlarının ve müzayede evlerinin dikkatini çekmiştir. Kripto sanatı geleneksel sanattan ayıran en önemli özellik, kripto sanatının giderek artan miktarlarda açık halde erişilebilir olarak yapılandırılmış ve yapılandırılmamış veri üretiyor olmasıdır⁸.

NFT bilinirliği en üst düzeye çıkmadan önce belli gelişim aşamalarını geride bırakmıştır. Alexiades'e göre bu gelişimin ilk aşaması Colored Coins (Renkli Jetonlar) projesiyle 2012 yılında başlamıştır. 2012 yılının Aralık ayında Meni Rosenfeld tarafından tanıtilen konseptte Colored Coins, Bitcoin blok zinciri üzerinde fiziksel varlıkları temsil eden ve yöneten bir yöntem olarak sunulmuştur⁹. Bitcoin'in en küçük değerdeki birimi olan Satoshi ile eş bir değere sahip olan Colored Coin'ler çok çeşitli fiziksel varlıkların dijitaldeki temsili olarak varsayılmışlardır. Bu değerler kuponları, emlak değerlerini, şirket hisselerini kapsamıştır. Her renk belli bir özelliği ya

---

2989. Computational Humanities Research 2021. (s. 310-318). CEUR. <http://ceur-ws.org/Vol-2989/>, Erişim tarihi: 19.12.2021.

⁷ Franceschet, M., Colavizza, G., Smith, T., Finucane, B., Ostachowski, M., L., Scalet, S., Perkins, J., Morgan, J., & Hernández, S. (2021). "Crypto Art: A Decentralized View". Leonardo, 54(4): 402-405. https://doi.org/10.1162/leon_a_02003, Erişim tarihi: 16.12.2021.

⁸ Franceschet, M. (2021). "The Sentiment of Crypto Art". Ehrmann, M., Karsdorp, F. Wevers, M., Andrews T., L., Burghardt, M., Kestemont, M., Manjavacas, E., Piotrowski, M., & Zundert, J. (Eds.), CEUR Workshop Proceedings, vol 2989. Computational Humanities Research 2021. (s. 310-318). CEUR. <http://ceur-ws.org/Vol-2989/>, Erişim tarihi: 19.12.2021.

⁹ Alexiades, H. (2021). "Where Do NFTs Actually Come From? A Short History of Non-fungible Tokens". Alternative Press. <https://www.altpress.com/meta/history-of-nfts-non-funfible-tokens/>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

da kullanımı temsil etmiştir¹⁰. Colored Coins ile başlayan NFT yolculuğunda tasarımların ve eserlerin dijital pazar alanlarında yer alması ise 2014 yılına dayanmaktadır. Monegraph, dijital eserlerin lisanslanması konusunda adım atmış ve eserlerin dijital ortamda biricik olması için kriptografi yöntemini kullanmıştır. Akıllı sözleşme teknolojilerinden önce Monegraph ağına katılmak isteyen sanatçı ve tasarımcılar twitter hesapları üzerinden giriş yaparak oluşturdukları dijital eserin URL bağlantısını sunmaktaydılar. Bunun karşılığında ise aynı Bitcoin edinme sürecinde olduğu gibi bir blokzinciri anahtarı ve kripto değeri eser sahibinin NameCoin isimli kripto cüzdana aktarılmaktaydı. Bu değer ve blokzinciri anahtarı eserin tapusu ve benzersiz bir sahiplik sertifikası anlamına gelmekteydi. Başka bir katılımcının Monegraph platformuna aynı görseli eklemesi durumunda site altyapısı bunu tespit edebilmekteydi ve lisanslama işleminden sonra eserin sahiplik haklarının alındığına dair twitter üzerinden duyuru yapılarak gün, tarih veya saat gibi bilgiler kayıt altına alınmaktaydı¹¹. 2014 yılı ilk NFT'nin üretildiği yıl olarak da bilinmektedir. Kevin McCoy ve ortağı Anil Dash "Quantum" ismini verdikleri ilk NFT'yi 3 Mayıs 2014'te Rhizome's Seven on Seven Konferansı'ndaki sunumun bir parçası olarak yaratmışlardır. McCoy ve Dash ilk kez blok zincirine benzersiz dijital eserlerin dahil edilebileceğini ortaya koymuşlardır¹². Quantum, ünlü müzayede evi Sotheby's tarafından düzenlenen Natively Digital isimli açık arttırmada 1.4 milyon dolara satılmıştır¹³. 2015 yılının Şubat ayında Sarah Meyohas isimli sanatçı, Ethereum'un piyasaya sürülmesinden beş ay önce blok zincirinde sanatın ilk tokenizasyonunu yayınlamıştır. Bitchcoin ismiyle sanat tokenları olarak oluşturulan proje altı yıl sonra Ethereum blok zinciri ağına NFT projesine çevrilmiştir. Bitchcoin preslenmiş gül yapraklarından oluşan 3291 adet görselden oluşmuştur. Projenin ortaya çıkış amacı ise üç temele dayandırılmıştır. Bunlar sanat eserlerinin sahipliğinin izlenebilmesi, eserlerin kamusal ve

---

¹⁰ Garg, S. (2021). "How Are Colored Coins Related to NFTs?". Exhibit. <https://www.exhibit.tech/crypto/how-are-colored-coins-related-to-nfts/>, Erişim tarihi: 19.12.2021.

¹¹ Constine, J. (2014). "Monegraph Uses Bitcoin Tech So Internet Artists Can Establish "Original" Copies of Their Work". TechCrunch. <https://techcrunch.com/2014/05/09/monegraph/>, Erişim tarihi: 17.12.2021.

¹² Cascone, S. (2021). "Sotheby's is Selling the First NFT Ever Minted—and Bidding Starts at \$100". Artnet. <https://news.artnet.com/market/sothebys-is-hosting-its-first-curated-nft-sale-featuring-the-very-first-nft-ever-minted-1966003>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

¹³ Di Liscia, V. (2021). "First ever NFT" Sells For \$1.4 Million. Hyperallergic". <https://hyperallergic.com/652671/kevin-mccoy-quantum-first-nft-created-sells-at-sothebys-for-over-one-million/>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

kısmi mülkiyetinin takip edilebilmesi ve blok zinciri teknolojisinin bu alandaki kullanımının anlaşılmasıdır¹⁴. Aynı yıl içerisinde Ascribe ve Verisart gibi bazı platformlar dijital eserlerin blok zincirine kaydedilip lisanslanması konusunda adımlar atmışlardır. Blok zinciri teknolojisi ortaya çıkmadan önce bütün tasarımcı ve sanatçıların kendi üretimleri üzerinde kontrol sağlayabilmeleri fikri ile 2015 yılının Ocak ayında hizmet vermeye başlayan Ascribe, dijital eserler üzerinden gelir elde edilebilmesi konusunda insanları cesaretlendirmiştir¹⁵. Verisart ise 2015 yılından bu yana sanat ve koleksiyon pazarındaki sertifikasyonu blok zinciri üzerinde uygulayan ilk şirket olmuştur¹⁶. En çok bilinen blok zinciri üzerine kurulu kripto oluşumlardan biri olan Ethereum her ne kadar 2013 yılında Vitalik Buterin tarafından kurulmuş olsa da 2015 yılında aktif hale gelmiş ve kullanılmaya başlanmıştır. Ethereum, bu dönemde sağladığı avantajlar doğrultusunda Bitcoin blok zincirine bir alternatif sağlamıştır¹⁷. Ethereum'un getirdiği yenilikler ile birlikte bu blok zinciri üzerinde gelecek vadeden yeni yatırım alanları oluşmaya başlamıştır. Bunun yanında NFT için uygun olan zemin hazırlanmaya başlanmıştır.

NFT'nin ilk adımlarından biri olarak sayılabilecek oluşumlardan bir diğeri ise Rare Pepe dijital koleksiyon kartlarıdır. Koleksiyon 2016 yılının sonlarında Bitcoin blok zinciri üzerinde kullanılmaya başlanmıştır. Her kartta Rare Pepe Kuruluşu tarafından oylanan ve bu oylama sonucunda onay alan Kurbağa Pepe'nin benzersiz illüstrasyonları bulunmaktadır¹⁸. Matt Furie tarafından yaratılan Pepe, kullanıcılar için bir jetona karşılık gelmektedir ve kartlar takasa açıktır. Rare Pepe platformu, kullanıcıların sahip oldukları kart mülkiyetlerini yönetmelerine ve satın alımların aktarımına olanak sağlamıştır¹⁹. The Rare Pepe Wallet kripto sanat alanında merkeziyeti olmayan ilk platformdur. 2016 yılında Joe Looney tarafından geliştirilen kripto

---

¹⁴ Meyohas, S. (t.y.). "Bitchcoin". Sarah Meyohas. <https://sarahmeyohas.com/bitchcoin/>, Erişim tarihi: 20.12.2021.

¹⁵ Ascribe. (t.y.). "Ascribe is No Longer Active". <https://www.ascribe.io>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

¹⁶ Verisart. (t.y.). "About Us". <https://verisart.com/about>, Erişim tarihi: 20.12.2021.

¹⁷ Friedlander, M., Kagrana V., & Kawashima, N. (2016). "The Economist Investment Case Study Competition: Bitcoin vs. Ethereum". Economist. <https://www.economist.com/whichmba/mba-case-studies/investment-case-study-competition-2016/rutgers-business-school>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

¹⁸ Rennie, E., Potts, J., & Pochesneva, A. (2019). "Blockchain and the Creative Industries". RMIT Blockchain Innovation Hub. <https://doi.org/10.25916/5dc8a108dc471>, Erişim tarihi: 03.01.2022.

¹⁹ Bamakan, S., M., H., Nezhadsistani, N., Bodaghi, O., & Qu, Q. (2021). "A Decentralized Framework for Patents and Intellectual Property as NFT in Blockchain Networks". Research Square. <https://www.researchsquare.com/article/rs-951089/v1>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

cüzdandan, dijital eserlerin alım satımına, takasına hediye edilmesine ya da imha edilmesine olanak tanımıştır²⁰. 2017 yılı NFT ve kripto sanat alanlarında geniş koleksiyonların ve yeni uygulama alanlarının oluşturulduğu yıldır. Bu gelişmelerin en belirgin olanları CryptoKitties ve Cryptopunks koleksiyonlarının üretilmesidir. Cryptopunks 2017 yılının Haziran ayında Larva Labs isimli bir şirket tarafından tasarlanan ilk geniş kapsamlı karakter koleksiyonudur. NFT'nin yayılmasında çok etkin bir role sahip olan koleksiyon daha sonraki dönemlerde ortaya çıkacak olan ERC-721 standardına ilham olmuştur²¹. Cryptopunks koleksiyonu 24x24 boyutlarında 8 bit özellikte, benzersiz 10.000 farklı karakterden oluşmaktadır²². Tasarlanan bir algoritma sayesinde üretilen koleksiyonda her parça tek ve eşsizdir. Aynı yıl içerisinde yaşanan diğer gelişme ise NFT tarihinin dönüm noktalarından biri niteliğindedir. Axiom Zen'in 2017 yılının Kasım ayında oluşturduğu CryptoKitties isimli koleksiyonda akıllı kontrat özelliği kullanılmaya başlanmıştır. Ethereum blok zinciri üzerine kurulan sistemde akıllı sözleşmeler içeriğine yazılan komutlar doğrultusunda alıcılar tarafından satın alınan karakterler dijital ortamda beslenebilmekte²³ veya algoritma doğrultusunda dijital kedilerin eşleşmesinden yeni karakterler elde edilebilmektedir. İlk kez bu koleksiyonda kullanılan ERC-721 standardının akıllı sözleşmeler aracılığıyla sunduğu olanakların en belirgin olanı ise karakterlerin değiştirilemez özellikte olmasıdır. Devam eden süreçte Rare Pepe ve CryptoPunks koleksiyonları da Ethereum blok zinciri üzerinde yeniden yapılandırılmıştır. Bütün bu oluşum ve olgunlaşma sürecinden sonra NFT'yi herkes tarafından bilinir noktaya getiren gelişme 2021 yılının Mart ayında gerçekleşmiştir. Beeple takma isimli bir sanatçının yarattığı NFT'nin ünlü müzayede şirketlerinden biri olan Christie's tarafından 69.3 milyon dolara satılmıştır. Bu satış Jeff Koons ve

---

²⁰ Bailey, J. (2018). "Rare Pepe Wallet & the Birth of CryptoArt". Artnome. <https://www.artnome.com/news/2018/1/23/rare-pepe-wallet-the-birth-of-cryptoart>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

²¹ Kong, D. R. ve Lin, T. C. (2021). "Alternative Investments in the Fintech era: The Risk and Return of Non-Fungible Token (NFT)". SSRN Electronic Journal. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3914085, Erişim tarihi: 16.12.2021.

²² Trautman, L., J. (2021). "Virtual Art and Non-fungible Tokens. SSRN Electronic Journal". <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3814087>, Erişim tarihi: 26.12.2021.

²³ Chevet, S. (2018). "Blockchain Technology and Non-Fungible Tokens: Reshaping Value Chains in Creative Industries". [Doctoral dissertation, HEC Paris]. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3212662, Erişim tarihi: 16.12.2021.

David Hockney'dan sonra, yaşayan bir sanatçının yaptığı en yüksek satış olarak tarihe geçmiştir²⁴. The First 5000 Days isimli eser kırdığı rekor ile uluslararası ölçekte yankı uyandırmış ve sadece sanatçıların ya da tasarımcıların değil ekonomistlerin, yatırımcıların, iş adamlarının, yazılımcıların ve daha bir çok farklı disiplinde varlık gösteren meslek gruplarının dikkatini bu kripto yeniliğe çekmeyi başarmıştır. Yapılan araştırmada NFT alanına ilgi gösteren ülkeler arasında Türkiye'nin üst sıralarda yer aldığı görülmüştür.

2. Türkiye'de Kripto Sanatı ve NFT'nin İlkleri

NFT'nin dünya çapında getirdiği ses Türkiye'de de karşılık bulmuştur. Türkiye halihazırda kripto para ekonomisinde en büyük pazarlardan birine sahiptir. Kripto para ekosistemindeki bir yıllık değişimi analiz eden Kripto Para Bilinirlik ve Algı Araştırması-2021 'e göre Türkiye'de kripto para piyasasına giren ve işlem yapmaya başlayanların oranı bir yıl içerisinde 11 katına çıkmıştır. Aynı zamanda araştırmaya göre her beş kişiden dördü blok zincir teknolojisini hiç duymamışken, kripto parayı duyan her on kişiden biri işlem yapmaktadır²⁵. Çeşitli kripto para birimlerinin ticareti için platform sağlayan ve 2018 yılının Ocak ayı itibarıyla işlem hacmi açısından dünyanın en büyük kripto para borsası olan Binance Türkiye'yi çok önemli bir pazar olarak görmektedir. Bunun sebebi olarak da yapılan bir araştırmaya göre Türk halkının %56'sının mobil ödeme kullanımını benimseyebilmesini göstermiştir. Avrupa'da bu durum %33 seviyesindedir. Binance bu durumun kripto gelişim için önemli bir adım olduğunu belirtmiştir. ING tarafından yapılan bir başka ankete göre ise Türk halkının %62'si kripto para hakkında olumlu görüşlere sahipken, %36'sı Bitcoin ile ödeme kabul etme konusunda olumlu

---

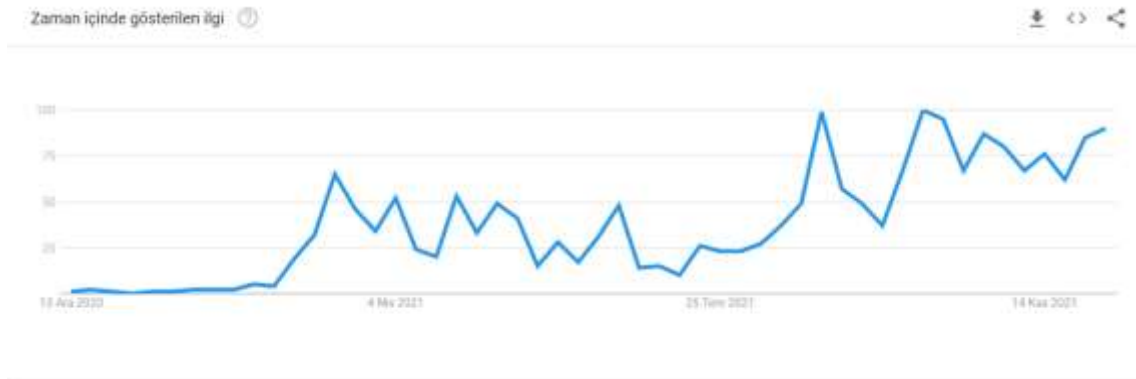
²⁴ Baronchelli, A. (2021). "Collective Intelligence and the Blockchain: Technology, Communities and Social Experiments". arXiv. <https://arxiv.org/pdf/2107.05527.pdf>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

²⁵ Habertürk, (2021). "Son Bir Yılda Türkiye'de Kripto Para Algısı Nasıl Değişti?". Habertürk. <https://www.haberturk.com/turkiyede-kripto-para-kullanimi-bir-yilda-11-kat-artti-haberler-3127192-teknoloji>, Erişim tarihi: 09.01.2022

yükselişte olduğu görülmüştür, bu durum NFT'ye olan ilginin arttığının bir göstergesidir. En çok sorulan soruların anahtar kelimeleri ise: *nft nedir, nft coin, binance nft, binance ve nft art*'dir³⁰.

Görsel 2.2020 -2021 yılları arasında Google Trends'te NFT ile alakalı aratılan kelime ve sorgulamalardaki Türkiye grafiği.

Yatırımcıların bu alana duydukları ilginin yanı sıra birçok aktör, müzisyen, komedyen, çizer NFT projeleri üretmeye başlamış, siyasi partiler sınırlı sayıda NFT paylaşımı yapacağını duyurmuş, yapım şirketleri en çok izlenen dizi ve filmlerin bazılarının afiş tasarımlarını NFT'ye dönüştürmüştür. Medyada sıkça yankılanan NFT bu şekilde daha çok ilgi çekmeye başlamıştır. Türkiye'de NFT'ye olan ilginin artmasının nedenlerinin anlaşılabilmesi için gündem yoğunluğunun büyük bir yüzdesini oluşturan spor, sanat ve politika alanlarındaki etkilerinin irdelenmesi gerekmektedir. Geleneksel ve yeni medyada insanların ilgi duydukları alanlarda sıklıkla NFT projeleri ile karşılaşmaları kripto projelerin ve NFT'nin daha çok araştırılmasını sağlamaktadır.

Türkiye'deki ilk NFT satışı, kendini kentçizer olarak tanımlayan Tarık Tolunay tarafından gerçekleştirilmiştir. Tolunay, 2010 yılından bu yana süregelen *Fractal İstanbul* isimli bir koleksiyon üzerinde çalışmaktadır. Tasarımcı eserlerinde Tarihi İstanbul Yarımadası veya Haydarpaşa Garı ve çevresi gibi tarihi yerleri konu etmesi ve çalışmalarında yer verdiği üst düzey detaylar ile tanınmaktadır. Tolunay'ın eserleri aynı zamanda İstanbul'un tarihini kayıt

³⁰ GoogleTrends.(2021).<https://trends.google.com/trends/explore?geo=TR&q=%2Ffg%2F11g0g4sbp3>, Erişim tarihi: 19.12.2021.

altına alan tasarımlar olarak da bilinmektedir³¹. Kentçilerin pandemi sürecinde tamamladığı, Eminönü, Tarihi Galata Köprüsü ve Karaköy'ü merkezine alan illüstrasyon çalışması (Görsel 3) NFT'ye dönüştürülmüş ve eser 36 bin dolara satılmıştır³².

Görsel 3. Tarık Tolunay, *Fractal İstanbul - Pandemi*.

Spor alanında ve özellikle futbol sektöründe ise kripto gelişim daha hızlı yayılmış ve adaptasyon süreci hızlanmıştır. Türkiye'deki bazı kripto şirketler futbol takımlarına sponsor olabilecek kadar gelişmiştir. Aynı zamanda futbol kulüpleri blokzinciri tabanlı taraftar tokenları sunmaya başlamışlardır³³. Galatasaray Spor Kulübü NFT alanında dünyada bir ilki gerçekleştirmiştir. Takımın kurucusu Ali Sami Yen adına *Ali Sami Yen NFT* ismiyle Galatasarayın tarihine vurgu yapan bir koleksiyon tasarlanmıştır. Koleksiyon 1 Ekim tarihinde saat 19:05'te, Capital Block teknoloji şirketinin de ortaklığıyla Shirtum platformunda satışa sunulmuş ve parçalar 59 saniyede tükenmiştir³⁴. Fenerbahçeli dünyaca ünlü futbolcu Mesut Özil, BossLogic tasarım desteği ile Genies Origin isimli bir koleksiyon ile NFT projesi gerçekleştirmiştir. Mesut Özil karakter tasarımı, forma ve krampondan oluşan koleksiyonun satışları Niftygateway isimli

³¹ Gazan, O. (2020). "Tarık Tolunay'dan Fractal İstanbul'un Yeni Etabı: Haydarpaşa Panorama". Bigumigu. <https://bigumigu.com/haber/tarik-tolunay-dan-fractal-istanbul-un-yeni-etabi-haydarpaşa-panorama/>, Erişim tarihi: 09.01.2021.

³² Uçak, O. (2021). "Kültürlerarası iletişimde tek kültüre doğru: Dijital kültür". Yengin,D., Aydın,Akaydın,A. (Eds.), Communication and Technology Congress 2021. (s. 215-230). Istanbul Aydın University Publications. <https://doi.org/10.17932/CTC.2021/ctc21.024>, Erişim tarihi: 15.01.2022.

³³ Binance Blog. (2019). "Turkey: A Very Important Crypto Nation". <https://www.binance.com/en/blog/all/turkey-a-very-important-crypto-nation-406379623895060480>, Erişim tarihi: 05.01.2022.

³⁴ Galatasaray. (2021). "İlklerin ve Enlerin Kulübü Galatasaray'dan Yine Bir İlk: Galatasaray, Türkiye'nin İlk NFT Koleksiyonunu Arz Ediyor". <https://www.galatasaray.org/haber/kulup/ilklerin-ve-enlerin-kulubu-galatasaray-dan-yine-bir-ilk-galatasaray-turkiyenin-ilk-nft-koleksiyonunu/49278>, Erişim tarihi: 20.01.2022.

platformda gerçekleşmiştir (Niftygateway, t.y.). Bir diğer Türk NFT projesi ise şarkıcı Edis için tasarlanan fan token'dır. Fan token, taraftar token ile benzer amaca hizmet etmektedir. Spor kulüplerinde taraftar ile daha güçlü ve dijital bağlar kurmak için ortaya çıktığı belirtilen taraftar tokenlar gibi fan tokenlar da sanatçıların hayranlarıyla aynı iletişimi kurabilmeleri için tasarlanmıştır. Fan tokenlar ICYPEX tarafından ünlü şarkıcı Edis ortaklığı ile *Edis Fan Token* ismiyle 21 Ekim 2021 tarihinde halka arz edilmiştir. Edis Fan Token'ı dünyada ilk yapan özellik ise NFT destekli ilk fan token olmasıdır. Sanatçı için üretilen NFT tasarımları sadece bu tokenlar ile alınıp satılabilecektir³⁵. Türk halkının dizi ve filmler sebebiyle aşına olduğu ünlü isimler de NFT projesi oluşturmaya başlamışlardır. Aktris Nurgül Yeşilçay, Opensea platformunda yedi bölümden oluşan kara komedi türünde *Poz* isimli bir mini diziyi sadece 50 kişinin sahip olacağı şekilde NFT projesine dönüştürmüştür³⁶. Gülben Ergen, Saba Tümer ve Cüneyt Özdemir gibi tanınmış kişiler de ses getiren tweet ve videolarını NFT'ye çevirmişlerdir. Üç ismin ortak özelliği ise elde ettikleri gelirleri hayır kurumuna bağışlamalarıdır. Cüneyt Özdemir "Bu tweet bir 'SANAT ESERİ'dir" tweetinden elde ettiği geliri Darüşşafaka'ya³⁷, Saba Tümer kahkahasını çekip NFT'ye çevirdiği videosundan elde ettiği geliri Darüşşafaka ve Tohum Otizm Vakfı'na³⁸ ve Gülben Ergen bir magazin programında haber olarak sunulan ve daha sonra sosyal medyada viral haline gelen "*Bana, unutmayın ki hiçbir şey olmaz*" cümlesini motion graphic tekniğiyle tasarlatıp dönüştürdüğü NFT'den elde ettiği geliri *Çocuklar Gülsün Diye* derneğine bağışlayacaklarını açıklamışlardır³⁹. 2019 yılında Onur Güvenatam tarafından kurulan ve yapımları uluslararası alanda ilgi gören Türk yapım şirketi OGM Pictures, Türkiye'de ilgi gören

---

³⁵ BCTR. (2021). "Icypex, Sanatçı Edis'in Fan Token ve NFT Serisini Tanıttı". Blockchain Türkiye. <https://bctr.org/icypex-sanatci-edisin-fan-token-ve-nft-serisini-tanitti-23847/>, Erişim tarihi: 05.01.2022.

³⁶ İçözü, T. (2021). "Nurgül Yeşilçay'ın NFT Dizi Projesinin Detayları Belli Oldu". Webrazzi. <https://webrazzi.com/2021/10/15/nurgul-yesilcay-in-nft-projesinin-detaylari-belli-oldu/>, Erişim tarihi: 20.01.2022.

³⁷ Cumhuriyet. (2021). "Cüneyt Özdemir Tweetini 10 Bin Dolara Sattı". <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/cuneyt-ozdemir-tweetini-10-bin-dolara-satti-1824264>, Erişim tarihi: 07.01.2022.

³⁸ NTV. (2021). "Saba Tümer Kahkahasını NFT Olarak 90 Bin Liraya Sattı". <https://www.ntv.com.tr/yasam/saba-tumer-kahkahasini-nft-olarak-90-bin-liraya-satti,YAIQv3MlrE2Ao3saD2Y85w>, Erişim tarihi: 25.01.2022.

³⁹ Sputnik. (2021). "Gülben Ergen, 'Bana Unutmayın Ki Hiçbir Şey Olmaz' Sözünü NFT Olarak Satışa Çıkardı". <https://tr.sputniknews.com/20210404/gulben-ergen-bana-unutmayin-ki-hicbir-sey-olmaz-sozunu-nft-olarak-satisa-cikardi-1044190139.html>, Erişim tarihi: 26.01.2022

Camdaki Kız isimli dizi için alternatif bir afiş tasarlatmış ve bu afişi NFT'ye dönüştürmüştür. 50 adet ile sınırlandırılan projenin gelirlerinin HAYTAP'a bağışlanacağı açıklanmıştır⁴⁰. Türkiye'nin en büyük bankalarından biri olan Yapı Kredi 30. yılında, reklamlarında sıkça görülen maskotu *Vadaa*'yı 19 parçadan oluşan bir NFT koleksiyonuna dönüştürmüştür (Görsel 4). Koleksiyon *Vadaa* karakterinin 20 sene önceki eskiz çizimini de içermektedir. Kampanya ile birlikte bir marka ilk defa kendi marka karakteri ile NFT üretmiş ve hediye etmiştir. Yoğun talep sebebiyle koleksiyonu çoğaltma kararı alan banka, elde edilen geliri TEGV (Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı)'ye bağışlayacağını açıklamıştır (Campaign Türkiye, 2021).

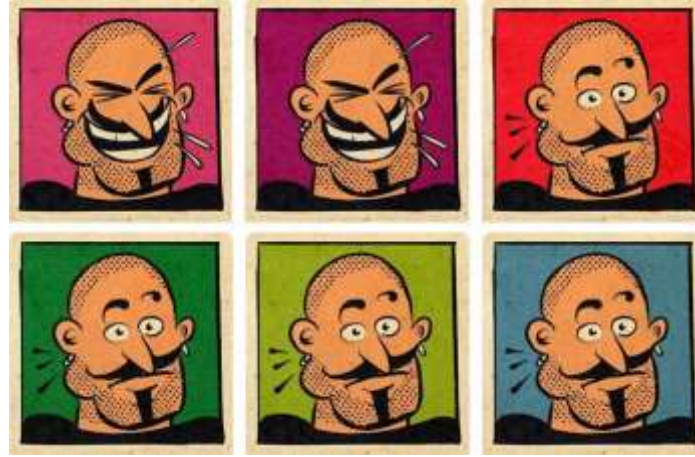
Görsel 4. Yapı Kredi Maskotu *Vadaa* için hazırlanan NFT koleksiyonundan örnekler

Türkiye'nin en köklü bankalarından biri olan İş Bankası da NFT'de yerini almıştır. 1939 yılında ilk Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nden satın alınan eserler ile temelleri atılmış olan İş Bankası Resim Koleksiyonundan bir parça olan Hikmet Onat'ın resmettiği *Peyzaj-Ortaköy* tablosu NFT'ye dönüştürülmüştür. Eser 81 yıl sonra dijitalleştirilmiştir. Böylelikle koleksiyonun ilk kripto parçası olmuştur⁴¹. Türkiye'de büyük ses getiren NFT projelerinden bir diğeri de komedyen ve oyuncu Cem Yılmaz'ın kendi çizimleri ile oluşturduğu koleksiyondur. Kariyerine karikatür çizimler ile başlayan Cem Yılmaz, her biri farklı ifadeye sahip olan kendi avatarlarını

⁴⁰ OGM Pictures [@OGMPictures]. (2021, Ekim 12). "OGM Pictures Olarak *Camdaki Kız* Dizimizin Alternatif NFT Afişini Carny'de Satışa Sunuyoruz". [Resim ekli] [Tweet]. Twitter. https://twitter.com/OGMPictures/status/1447829120243617792?ref_src=twsrc%5Etfw, Erişim tarihi: 26.01.2022.

⁴¹ Artam. (2021). "İş Bankası'nın İlk Eseri NFT'ye Çevrildi". <https://artam.com/makaleler/konular-konuklar/is-bankasinin-ilk-eseri-nftye-cevrildi>, Erişim tarihi: 03.01.2022.

(Görsel 5) ve kadın figürü çizimlerini NFT'ye dönüştürerek açık arttırmaya çıkarmış ve satmıştır. Satışların yanında, koleksiyon parçalarını satın alacak olan kişilere, kendi gösterilerine ücretsiz giriş hakkı ayrıcalığına da sunmuştur⁴². Yılmaz, bu satışlardan toplam 76.28 Ethereum (2 milyon 940 bin lira) gelir elde etmiştir. Penguen mizah dergisiyle tanınan Türkiye'nin önde gelen karikatüristlerinden Selçuk Erdem ise 9999 parçadan oluşan *Fluffy Polar Bear* isimli NFT koleksiyonunu satışa çıkarmıştır. 9999 parçanın 99'u Erdem'in kendisi tarafından dijital teknikle değil daha geleneksel yöntemlerle çizilmiştir⁴³. Selçuk Erdem'in Alemşah Öztürk ortaklığıyla sunduğu projenin satışı sonunda 2.7 milyon dolar değerinde 662 ETH elde edilmiştir⁴⁴.

Görsel 5.Cem Yılmaz NFT koleksiyonundan örnekler

NFT'nin medyada uyandırdığı yankı siyaset alanında da karşılık bulmuştur. Demokrasi ve Atılım Partisi (DEVA) kurucusu ve genel başkanı Ali Babacan sunumunu yaptıkları teknoloji odaklı *Yarına Atılım Eylem Planı* kapsamında NFT hediye eden ilk siyasi parti olduklarını vurgulamıştır⁴⁵.

⁴² Özışık, A. (2021). "Cem Yılmaz'ın NFT'sini Alana Davetiye Hediye". <https://pazarlamasyon.com/cem-yilmazin-nftsini-alana-davetiye-hediye>, Erişim tarihi: 26.01.2022.

⁴³ Keleşoğlu, E. (2021). "Toplamda 9999 Adet NFT: Ünlü Karikatürist Selçuk Erdem, NFT Koleksiyonunu Satışa Çıkarmaya Hazırlanıyor". [Webtekno. https://www.webtekno.com/karikaturist-selcuk-erdem-nft-koleksiyon-satisa-cikiyor-h116084.html](https://www.webtekno.com/karikaturist-selcuk-erdem-nft-koleksiyon-satisa-cikiyor-h116084.html), Erişim tarihi: 26.01.2022.

⁴⁴ Özkırdeniz, B. (2021). "NFT Koleksiyonu Fluffy Polar Bears Saniyeler İçerisinde Tükendi". [Webrazzi. https://webrazzi.com/2021/10/26/selcuk-erdem-nft-fluffy-polar-bears/](https://webrazzi.com/2021/10/26/selcuk-erdem-nft-fluffy-polar-bears/), Erişim tarihi: 27.01.2022.

⁴⁵ Ergin, Ö. (2021). "DEVA Partisi'nden NFT Hamlesi: "NFT Hediye Eden İlk Siyasi Parti". [Kriptofoni. https://www.kriptofoni.com/deva-partisi-nft-hamlesi-nft-hediye-eden-ilk-siyasi-parti/](https://www.kriptofoni.com/deva-partisi-nft-hamlesi-nft-hediye-eden-ilk-siyasi-parti/), Erişim tarihi: 27.01.2022.

Türkiye’de NFT’yi reklam stratejilerinin bir parçası olarak görmek de mümkün olabilmektedir. Unilever şirketine ait Elidor markası, genç kadınların hayallerini gerçekleştirmeleri ve hedeflerine ulaşmaları odağında *Kendi Yolumuzda* isimli bir projeye *Dedim olabilir* sloganıyla imza atmıştır. Türkiye Kadın Milli Voleybol takım oyuncusu Ebrar Karakurt’un reklam filminde oynadığı proje geniş kitlelere ulaşmıştır. Televizyonlarda ve sosyal medyada *Pembe Saçlı Kız* konseptiyle yayınlanan reklam filmi devam eden süreçte mural sanatçısı KienArt’ın illüstratif yorumu ile Kadıköy Meydanı’nda duvar resmi olarak sergilenmeye başlanmıştır. Elidor ve Kienart ortaklığı ile dijital versiyonu NFT’ye dönüştürülen tasarım, 22 Kasım – 5 Aralık 2021 tarihleri arasında Opensea NFT satış platformunda açık arttırmaya çıkarılmıştır. Elde edilen gelirin Toplum Gönüllüleri Vakfı Gençlik Burs Fonu’na aktarılacağı belirtilmiştir. Projeye beraber Türkiye’de ilk kez reklam sektöründe marka adı taşıyan bir NFT tasarımı oluşturulmuştur⁴⁶. Türkiye sadece NFT üretiminde değil aynı zamanda satın alımlarda da ön plana çıkmıştır. Türk kökenli olan, Cryptoland ve Malezya merkezli Bridge Oracle’in CEO’su olan Sina Estavi , Twitter’ın CEO’su Jack Dorsey tarafından NFT’ye çevrilen 2006 yılında atılan ilk tweet görselini satın almıştır⁴⁷.

NFT’nin pazar alanında olduğu kadar sanat alanındaki yayılımı da ses getirmiştir. Kripto sanat alanında ortaya koydukları eserlerle Türkiye’yi dünya çapındaki müzayede salonlarında temsil eden sanatçılar bulunmaktadır. Bu isimlerden bazıları Murat Pak, Refik Anadol, Murat Yıldırım, Rızacan Kumaş, Arda Yalkın ve Hande Şekerciler (ha:ar)’dir.

NFT ve kripto sanat alanını sarsan Türk dijital sanatçılar arasında en çok konuşulan kişi Murat Pak olmuştur. Güncel olarak Nifty Gateway, SuperRare, Foundation, MakersPlace, KnownOrigin ve Async Art gibi platformlarda en çok satış yapan sanatçıların sıralamasının bulunduğu uluslararası sanat ve sanatçı analiz platformu CryptoArt.io ’da PAK en çok satan sanatçı olarak listenin en başında yer almaktadır. 2022 Ocak ayı verilerine göre toplamda 66319

---

⁴⁶ Kaya, E., S. (2021). “Elidor da NFT Rüzgarına Kapıldı”. Marketing Türkiye. <https://www.marketingturkiye.com.tr/haberler/elidor-da-nft-ruzgarina-kapildi/>, Erişim tarihi: 28.01.2022.

⁴⁷ CNNTURK (2021). “Sina Estavi Kimdir, Kaç Yaşında? 2,5 Milyon Dolarlık Tweet İddiası”. CNNTürk. <https://www.cnnturk.com/teknoloji/sina-estavi-kimdir-kac-yasinda-2-5-milyon-dolarlik-tweet-iddiasi>, Erişim tarihi: 28.01.2022.

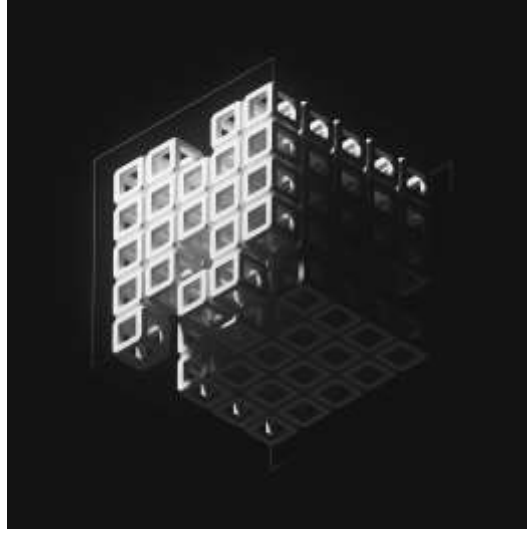
tasarımı satılmış ve bu satışlardan 282,373,514.14 dolar elde edilmiştir⁴⁸. İkinci sırada ise Beeple gelmektedir. PAK'ın Türkiye'de ve NFT piyasasında tanınması 12-14 Nisan 2021 tarihleri arasında Sotheby's ortaklığı ile *The Fungible* isimli koleksiyonun satışlarından sonra gerçekleşmiştir. Fungible koleksiyonu altı parçadan oluşmaktadır. Bunlar The Cube, Complexity, Equilibrium, The Builder, The Switch ve The Pixel'dir. *The Cube* eser koleksiyonun en interaktif parçasını oluşturmuştur çünkü alıcı tercihinine göre küp sayısının bir ve bin adet arasında satın alımı mümkün kılınmıştır. Bu şekilde koleksiyonerlerin sahip oldukları parçaların biçimi de satın aldıkları küp sayısı arttıkça çoğalarak değişmeye devam etmiştir. İki adet küp alan koleksiyoner tek NFT içerisinde iki küpün olduğu bir esere sahip oluyorken bin adet küp alan koleksiyoner iç içe girmiş bin adet küpün oluşturduğu devasa bir bütünün NFT'sine sahip olmuştur (Görsel 6). Bu şekilde satın alınan küplerin adedi fark etmeksizin edinilen NFT sayısı bir iken, tek NFT dosyası içerisindeki küp sayısı değişken olabilmekte ve değeri de buna göre belirlenmektedir. Üç gün süren müzayede sonucunda 16.8 milyon karşılığında eserlerin satışı gerçekleşmiştir. Birinci gün 19.737 küp 9.8 milyon dolara, ikinci gün 3.268 küp 3.2 milyon dolara, üçüncü gün 593 küp 900.000 dolara satılmıştır. Koleksiyonun ses getiren diğer iki parçası ise 1.444.444 dolara satılan The Switch ile 1.355.555 dolara satılan The Pixel eserleri olmuştur. Sotheby's ve PAK işbirliğinde koleksiyon iki rekor kırmıştır. Bunlar en fazla açık arttırmaya çıkan eser sayısı ve en çok NiftyGateway NFT platformundaki bir müzayede ögesi için en çok sayıda teklif alma rekorlarıdır⁴⁹.

---

⁴⁸ Cryptoart. (t.y.). "Top Artists". <https://cryptoart.io/artists>, Erişim tarihi: 28.01.2022.

⁴⁹ Sotheby's. (2021). "\$17 Million Realized in Sotheby's First NFT Sale with Digital Creator Pak". <https://www.sothebys.com/en/articles/17-million-realized-in-sothebys-first-nft-sale-with-digital-creator-pak>, Erişim tarihi: 28.01.2022.

Görsel 6.PAK, *The Cube*

NFT alanında dünya çapında tanınan bir diğer isim Refik Anadol'dur. Yeni medya sanatçısı olan Refik Anadol sanatın dijital evrimine öncülük eden sanatçılar arasında gösterilmektedir. Eserlerinde veri ve yapay zeka teknolojisini kullanmaktadır. 2016 yılında Google Artists and Machine Intelligence programına kabul edildikten sonra verilerin pigmentlere dönüşme olasılıkları üzerine düşünmeye ve bu alanda sınırları zorlayacak eserler üretmeye başlamıştır⁵⁰. Herkesin görebileceği ve deneyimleyebileceği eserler üretme misyonuyla çalıştığını belirten Anadol dijital eserler yaratmayı, düşünen bir fırçayı kullanmaya benzetmiştir. Anadol, ortaya koyduğu eserlerin egosantrik kalmasının ötesinde nasıl çalıştıklarını ve neye yaradıklarını da anlatmanın önemini vurgulamaktadır. Son dört yılda teknoloji, sanat ve bilim üçgeninde ortaya koyduğu eserlerine mimari, yapay zekâ ve sinir bilimi ekseninde yaklaşmıştır⁵¹. Yakın gelecek ve bilim kurgu alanlarından esinlenen Anadol'un en çok ses getiren projesi *Machine Hallucinations – Space Metaverse*'dir (Görsel 7). Projede dijital kompozisyonlar yaratılırken verilerden, yaratıcı algoritmalarından ve özel yazılımlardan

⁵⁰ Thomas, L. (2021). "Refik Anadol Creates Inovative AI NFT Exhibit from MoMA's Metadata". NFTNOW. <https://nftnow.com/features/refik-anadol-ai-nft-art-from-moma-metadata/>, Erişim tarihi: 29.01.2022.

⁵¹Bimfili. (2021). Sanatın Dönüşümü: Refik Anadol [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=4j09jfe51-k>, Erişim tarihi: 30.01.2022.

faýdalanılmış ve süreç sonunda sıvının akışkan yapısından ve hareketinden ilham alan temsili form pigmentlerle sentezlenmiştir. Anadolu'nun eserlerinde deneyimlenen algoritmik soyutlama ve veri pigmentasyon seviyesi eşsizdir. Bu eşsiz eserler Machine Hallucinations – Space Metaverse olarak NFT koleksiyonuna dönüştürülmüş ve Sotheby's iş birliği ile 5.1 milyon dolara satılmıştır⁵². Eser aynı zamanda bir müzayede evinde ilk kez satışa çıkan NFT formatındaki oda enstalasyonu olarak tarihe geçmiştir⁵³. Refik Anadol aynı zamanda 2022 Ocak ayı verilerine göre dünya çapında NFT eserleri en çok satın alınan 33. Sanatçıdır.⁵⁴

Görsel 7. Refik Anadol, *Machine Hallucinations*.

Murat Yıldırım en bilinen klasik sanat eserlerine getirdiği dijital yaklaşımla başka bir nitelik kazandıran bir projenin yaratıcısı ve NFT alanında üretim yapan bir Türk tasarımcıdır. Yıldırım, Edvard Munch'ın Çığlık, Leonardo Da Vinci'nin Mona Lisa, Vincent Van Gogh'un Yıldızlı Geceler, Johannes Vermeer'in İnci Küpeli Kız, Salvador Dali'nin Eriyen Saatler ve Claude Monet'in Gün Doğumu eserlerinden oluşan 6 parçalık koleksiyonu *Furry Artworks* isimli bir koleksiyonda (Görsel 8) yeniden yorumlanmıştır. Koleksiyon Saatchi Gallery, Design Boom ve Plastik gibi sanat platformlarının takdirini kazanmış, dijital sanat alanındaki üretkenliği arttırmak

⁵² Redi, R. (2021). NFT: "Sotheby's \$5m Anadol Sale, Christie's Debuts in Europe". <https://currency.com/nft-sotheby-s-5m-anadol-sale-christie-s-debuts-in-europe>, 2.02.2022.

⁵³ Kültür Sanat Servisi. (2021). "Refik Anadol Tarihe Geçti". Milliyet. <https://www.milliyet.com.tr/kultur-sanat/refik-anadol-tarihe-gecti-6614700>, Erişim tarihi: 02.02.2022.

⁵⁴ Cryptoart. (t.y.). "Top Artists". <https://cryptoart.io/artists>, Erişim tarihi: 28.01.2022.

ve geliştirmek isteyen yazılım markası Adobe kendi dijital iletişim kanalları aracılığıyla serinin tanıtımını yapmıştır. Yıldırım, UNESCO ortaklığıyla Museum-Week'te 2020 yılının en seçkin 10 sanatçısı arasında gösterilmiştir⁵⁵. Yoğunlukla dijital eserlerin paylaşıldığı, uluslararası ölçekte tasarımcıların ve sanatçıların bir araya geldiği dijital sanat platformu Behance'in kurucusu Scott Belsky, Yıldırım'ın ortaya koyduğu çalışmalarındaki yenilikçi ve güncel yaklaşımın, jenerasyonlar arasındaki sanat anlayışının sentezinin en güzel örneklerinden biri olduğunu belirtmiştir⁵⁶. Sanat ve tasarım dünyasından gelen olumlu tepkilerin üzerine eserlerini NFT'ye dönüştüren Yıldırım, SuperRare platformu üzerinden eserlerinin satışını yapmıştır.

Görsel 8. Murat Yıldırım, *Furry Artworks*.

Klasik sanat anlayışını dijital tekniklerle sentezleyen, heykeltıraş Hande Şekerciler ve yeni medya sanatçısı Arda Yalkın işbirliği ile kurulan *ha:ar* ABD, İspanya, İtalya, Fransa, İngiltere, Yunanistan, Macaristan ve Rusya'daki galerilerde, sanat fuarlarında ve müzelerde sergilenen eserleri ile takdir toplamışlardır⁵⁷. *Impossible Structures* (Görsel 9) isimli eserde de görülebileceği üzere video tekniği, dijital görüntüleme ve dijital heykel teknikleri klasik heykeltıraşlık yöntemlerinin ustalığıyla harmanlanarak sunulmaktadır. Eserler çoğunlukla insanlığın teknolojik bir ortamda varoluşsal mücadelelerini ve inşa edilen medeniyetin getirdiği

⁵⁵ SuperRare. (2021). "Murat Yıldırım: FurryArtworks Collection". <https://editorial.superrare.com/2021/01/14/murat-yildirim-furryartworks-collection/>, Erişim tarihi: 04.02.2022.

⁵⁶ Miller, C. (2020). "Iconic Art Given a Furry Spin by Digital Artist Murat Yıldırım". Yellowtrace. <https://www.yellowtrace.com.au/digital-artist-murat-yildirim-furry-iconic-art/>, Erişim tarihi: 04.02.2022.

⁵⁷ Kolekta. (t.y.). "ha:ar". <https://www.kolekta.com.tr/sanaticilar/haar/>, Erişim tarihi: 08.02.2022.

çatışmaları merkezine almaktadır⁵⁸. Son dönemde kripto sanat alanındaki gelişmeler doğrultusunda ha:ar sergilenen eserlerini NFT'ye dönüştürme kararı almıştır.

Görsel 9.ha:ar, *Impossible Sculptures no:9*

Blok zinciri altyapısında, NFT teknolojisi ile kendine daha geniş yayılım alanı bulan bir başka disiplin fotoğrafçıdır. Fotoğraflar NFT'ye çevrildikten sonra satış için yüklendikleri market alanlarında daha geniş kitlelere ulaşmakta, koleksiyonerlerin ve yatırımcıların dikkatini çekmektedirler. Türk fotoğrafçı Rızacan Kumaş, 2017 yılından bu yana uluslararası seyahatlerde çektiği fotoğrafları SuperRare, Opensea ve Fondation gibi platformlarda sergileyerek koleksiyonerlerin dikkatini çekmiştir. Bu fotoğraflardan Panoramic Portraits, ünlü koleksiyoner Pransky tarafından satın alınmış ve Sotheby's'in Natively Digital isimli sergisinde sergilenmiştir. Rızacan Kumaş bu prestijli platformda NFT eserleri yer ilk türk fotoğrafçı olmuştur⁵⁹. Fotoğraf alanında yaşanan bir diğer kripto gelişme ise ünlü fotoğraf sanatçısı Ara Güler'in, 45 adet İstanbul fotoğrafından oluşan imzalı tek kopya olan bir kitabın NFT'ye dönüştürülmüş halinin açık arttırmaya sunulacak olmasıdır. Projenin ortaklarından olan Tarık Tolunay NFT'yi satın alan kişinin aynı zamanda fiziksel haline de sahip olacağını belirtmiş ve bu projeyi dijitale geçiş

⁵⁸ Ru Residency. (2018). "Arda Yalkin and Hande Sekerciler (ha:ar)". Residency Unlimited. <https://residencyunlimited.org/residencies/arda-yalkin/>, Erişim tarihi: 08.02.2022.

⁵⁹ Çolak, Ö.,O. (2021). "Sotheby's'de Bir Türk Fotoğrafçı. Cumhuriyet". <https://www.cumhuriyet.com.tr/kultur-sanat/sothebysde-bir-turk-fotografci-1877530>, Erişim tarihi: 12.02.2022.

sürecinde bir kitabın dijitalleşerek kripto varlığını garantileyişinin bir sembolü olarak gördüğünü açıklamıştır⁶⁰.

3. Sonuç

Türkiye’de NFT projesi olarak hayata geçirilen reklam, pazarlama ve sanat projelerinin birçoğunun uluslararası alanda ilklere imza atmış olduğunun anlaşılması araştırmanın en belirgin sonuçlarından birini oluşturmaktadır. Türkiye’de kripto kültürün entegrasyonunun pozitif yönde ilerleyişinin en belirgin işareti, politika alanından sanata kadar her yerde benimsenerek uygulanmış bir örneğine rastlanabiliyor oluşudur. Bu çok merkezli konumlanma durumu NFT ve kripto sanatın kabul görmüş olmasıyla ilişkilidir. Sektör fark etmeksizin NFT projeleri etkili bir şekilde kullanılmaktadır. Galatasaray Spor Kulübü’nün Ali Sami Yen NFT koleksiyonunu satışa çıkarması, şarkıcı Edis’in ilk NFT destekli fan token projesine dahil olması, Yapı Kredi Bankası’nın ilk defa kendi marka karakteri ile NFT üretip ve hediye etmesi, Elidor’un Türkiye’de ilk kez reklam sektöründe marka adı taşıyan bir NFT tasarımı oluşturması ve DEVA partisinin NFT hediye eden ilk siyasi parti olması Türkiye’nin NFT alanındaki projelerde aktif bir rolünün olduğunu göstermektedir. NFT alanında dünya çapında en fazla NFT satışı yapan, uluslararası yaratıcı platformlarda beğeni toplayan, ünlü müzayede şirketleri ile ortak projeler üreterek alanında yeterliliğini kanıtlamanın ötesine geçen yeni medya ve kripto sanatçıların arasında Türk sanatçıların da olması Türkiye’nin bu alanda aktif bir nitelik taşıdığının ve uluslararası mecralarda kabul görmeye başladığının bir göstergesidir.

Ekonomik açıdan büyük bir potansiyel taşıdığı uluslararası ölçekte kabul gören NFT ve kripto sanatının ülkemizde pozitif yönde yankı bulması bu alanda izlenecek doğru stratejilerle Türkiye’nin dünyada kripto ekonominin öncülerinden biri olabilmesi açısından umut vadetmektedir. Bu noktada araştırmada yer verilen Türk sanatçıların NFT’nin geleceğine dair ortaya koydukları fikir ve öneriler önem kazanmaktadır. Türk tasarımcıların ve sanatçıların çoğu NFT’nin geleceğine dair fikirleri ortak bir noktada buluşmaktadır. Murat Yıldırım ArtDog İstanbul sanat platformu ile gerçekleştirdiği röportajında NFT’nin üretici ve tüketici arasında bir iletişim

---

⁶⁰ Gazan,O. (2021). “Ara Güler’in Eşi Olmayan Kitabı NFT Platformuna Taşınıyor”. Bigumigu. <https://bigumigu.com/haber/ara-gulerin-esi-olmayan-kitabi-nft-platformuna-tasiniyor/>, Erişim tarihi: 15.02.2022.

formu niteliği ile yerini aldığı, öngörülemez şekilde ve farklı formlarda hayatımıza dahil olabileceğini belirtmiştir. Yeni bir alan olması sebebiyle kripto ekonomide yaşanabilecek ani ekonomik bir düşüşten NFT alanının da etkileneceğini fakat finansal bir hayal kırıklığından dolayı NFT'yi geçici görmenin ya da potansiyelini görmezden gelmenin büyük bir haksızlık olduğunun altını çizmiştir⁶¹. ha:ar sanat grubu NFT'yi sadece tescilli bir alım satım aracı olarak görmenin doğru olmadığını vurgulamıştır. AR, VR ve Metaverse gibi teknolojilerin gündelik hayata daha çok dahil olması doğrultusunda sinyal işleme hızlarının ve biyoteknoloji alanında yeni gelişmelerin insan algısına müdahalesinin artması ile insanların da algılarının değişeceğini ekleyen ha:ar, NFT'nin bu noktada varlık sahasını genişleteceğini farklı kullanım alanları bularak kendi sertifikasyon özelliğini geride bırakacak orandaki güçlü potansiyelini açığa çıkaracağını öngörmektedir⁶². Refik Anadol dijital dönüşümün kaçınılmaz olduğunu belirtmiş ve daha önce kendi ekosistemi olan klişeleşmiş sanat dünyasının kapılarının NFT ile kırıldığını aktarmıştır⁶³. Uluslararası çapta hareketli grafik alanında faaliyet gösteren ve ünlü sanatçı kolektifi Krüw'ün tasarımcılarından biri olan Uçman Balaban ve NFT'nin dünya çapında tanınmasını sağlayan tasarımcı Bepple'a göre NFT sanat piyasasının demokratikleşmesi anlamına gelmektedir. Araçların sanatçı ile alıcı arasından çekilmesi ve herkese eşit şartların sağlanması sanat dünyasının dijital dönüm noktasıdır⁶⁴.

Sanatçı ve tasarımcıların NFT'nin geleceğine dair ortaya koydukları öngörülerin yanında uluslararası alanda bu pozitif yaklaşımın yaygın olduğu ve NFT'nin geleceğin yerleşik sistemlerinden biri olacağını gösteren bazı gelişmeler de yaşanmaktadır. Ünlü yatırım şirketlerinde Guggenheim Partners'ın kurucusu olan Todd Morley, Bloomberg televizyon kanalında blok zinciri ağlarının merkezi olacak bir kulekonseptinin geliştirilmesi adına yatırım

---

⁶¹ Çete, Ş. (2021). "NFT Özel Dosya: "Yeni Nesil Finans Balinalarının Koleksiyon Savaşı". ArtDog İstanbul. <https://artdogistanbul.com/nft-ozel-dosya-yeni-nesil-finans-balinalarinin-koleksiyon-savasi/>, Erişim tarihi: 15.02.2022.

⁶² Çelik, F. (2021). "Klasik Sanatı Yeni Teknolojilerle Birleştiren Oluşum: ha:ar". Oggusto. <https://decrypt.co/88636/biggest-crypto-story-2021-nft-boom>, Erişim tarihi: 15.02.2022.

⁶³ Akıncı, S. (2021). "Yenilik Her Zaman Rahatsızlık Veriyor". Milliyet. <https://www.milliyet.com.tr/kultur-sanat/yenilik-her-zaman-rahatsızlık-veriyor-6608881>, Erişim tarihi: 16.02.2022.

⁶⁴ Öç, E. (2021). "NFT nedir: İnternette Kolayca İndirilebilen ve Milyonlarca Dolara Alıcı Bulabilen Kripto Sanat Eserleri". BBC News. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56385962>, Erişim tarihi: 18.02.2022.

yapmaya ve dünyanın en büyük NFT müzesinin New York'ta açmaya hazırlandıklarını duyurmuştur⁶⁵. Türkiye'de debu kapsamda bazı gelişmeler yaşanmaktadır. İstanbul Kongre Merkezi ve Lütfi Kırdar Kongre Sarayında düzenlenen Babylons&IAAF Sanat ve Antika Fuarı'nda NFT eserler de sergilenmiştir⁶⁶. Her ne kadar, yeni olması sebebiyle hukuksal çerçevesi çözümlenememiş olsa da kripto uygulamaların gelişimi ve bu doğrultuda yapılan yatırımların oranı hızla artmaktadır. Türkiye dijital alana olan yaklaşımı, yatırım uygulamaları ve ortaya koyduğu yenilikçi projeler doğrultusunda NFT alanında öncü ülkeler arasına girecek bir nitelik taşımaktadır. Bu süreçte önemli olan kripto geleceğin ihtimallerini doğru değerlendirmek ve bunu başarabilmek için genel geçer bilgi kirliliğinin yoğunluğundan sıyrılarak doğru bilgilerin ışığında yatırımlar yapmaktır. Bundan hareketle ulusal ve uluslararası çerçevede NFT sadece ekonomik getirisi yüksek olan kripto yatırım alanı olarak görülmemeli, dijital kodlar sayesinde ortaya çıkan mülkiyet haklarının sunduğu avantajlara da odaklanılması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

---

⁶⁵ Holmes, H. (2021). "The World's Largest NFT Museum Could Soon Reshape the New York City Skyline". Observer. <https://observer.com/2021/05/todd-morley-nft-museum/>, Erişim tarihi: 20.02.2022.

⁶⁶ Uludağ, S. (2021). "İstanbul'da Sanat ve Antika Fuarı Düzenlendi: NFT Eserler de Sergilendi". Sputnik. <https://tr.sputniknews.com/20211109/istanbulda-sanat-ve-antika-fuari-duzenlendi-nft-eserler-de-sergilendi-1050616845.html>, Erişim tarihi: 19.02.2022.

Kaynakça
İnternet Kaynakları

Akıncı, S. (2021). "Yenilik Her Zaman Rahatsızlık Veriyor". Milliyet. <https://www.milliyet.com.tr/kultur-sanat/yenilik-her-zaman-rahatsizlik-veriyor-6608881>, Erişim tarihi: 16.02.2022.

Alexiades, H. (2021). "Where Do NFTs Actually Come From? A Short History of Non-fungible Tokens". Alternative Press. <https://www.altpress.com/meta/history-of-nfts-non-funfible-tokens/>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

Artam. (2021). "İş Bankası'nın İlk Eseri NFT'ye Çevrildi". <https://artam.com/makaleler/konular-konuklar/is-bankasinin-ilk-eseri-nftye-cevrildi>, Erişim tarihi: 03.01.2022.

Ascribe. (t.y.). "Ascribe is No Longer Active". <https://www.ascribe.io>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

Bailey, J. (2018). "Rare Pepe Wallet & the Birth of CryptoArt". Artnome. <https://www.artnome.com/news/2018/1/23/rare-pepe-wallet-the-birth-of-cryptoart>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

Bamakan,S., M., H., Nezhadsistani, N., Bodaghi, O., & Qu, Q. (2021). "A Decentralized Framework for Patents and Intellectual Property as NFT in Blockchain Networks". Research Square. <https://www.researchsquare.com/article/rs-951089/v1>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

Bankless Times (2021). "The Top 10 Countries Most Interested in Buying NFTs". <https://www.banklesstimes.com/ourpeople/>, Erişim tarihi: 05.01.2022

Baronchelli, A. (2021). "Collective Intelligence and the Blockchain: Technology, Communities and Social Experiments". arXiv. <https://arxiv.org/pdf/2107.05527.pdf>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

BCTR. (2021). "Icrypex, Sanatçı Edis'in Fan Token ve NFT Serisini Tanıttı". Blockchain Türkiye. <https://bctr.org/icrypex-sanatci-edisin-fan-token-ve-nft-serisini-tanitti-23847/>, Erişim tarihi: 05.01.2022.

Bimfili. (2021). Sanatın Dönüşümü: Refik Anadol [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=4j09jfe51-k>, Erişim tarihi: 30.01.2022.

Binance Blog. (2019). "Turkey: A Very Important Crypto Nation". <https://www.binance.com/en/blog/all/turkey-a-very-important-crypto-nation-406379623895060480>, Erişim tarihi: 05.01.2022.

Binance Blog. (2021). The World Goes Crypto: Top 5 Countries Adopting Crypto and How BUSD Helps. <https://www.binance.com/en/blog/markets/the-world-goes-crypto-top-5-countries-adopting-crypto-and-how-busd-helps-421499824684902531>, Erişim tarihi: 17.06.2022.

Bitcoin.org. (t.y.). Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>, Erişim tarihi: 17.06.2022.

Braidotti, C. & Franceschet, M. (t.y.). "Enhancing Art with Information: The Case of Blockchain Art". Universita' Degli Studi di Udine. <https://users.dimi.uniud.it/~massimo.franceschet/publications/jocch20.pdf>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

Campaign Türkiye, (2021). "Yapı Kredi'den Vadaa NFT Koleksiyonu". <https://www.campaigntr.com/yapi-krediden-vadaa-nft-koleksiyonu/>, Erişim tarihi: 03.01.2022.

Cascone, S. (2021). "Sotheby's is Selling the First NFT Ever Minted—and Bidding Starts at \$100". Artnet. <https://news.artnet.com/market/sothebys-is-hosting-its-first-curated-nft-sale-featuring-the-very-first-nft-ever-minted-1966003>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

Chevet, S. (2018). "Blockchain Technology and Non-Fungible Tokens: Reshaping Value Chains in Creative Industries". [Doctoral dissertation, HEC Paris]. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3212662, Erişim tarihi: 16.12.2021.

CNNTURK (2021). "Sina Estavi Kimdir, Kaç Yaşında? 2,5 Milyon Dolarlık Tweet İddiası". CNNTürk. <https://www.cnnturk.com/teknoloji/sina-estavi-kimdir-kac-yasinda-2-5-milyon-dolarlik-tweet-iddiasi>, Erişim tarihi: 28.01.2022.

Constine, J. (2014). "Monegraph Uses Bitcoin Tech So Internet Artists Can Establish "Original" Copies of Their Work". TechCrunch. <https://techcrunch.com/2014/05/09/monegraph/>, Erişim tarihi: 17.12.2021.

Cryptoart. (t.y.). "Top Artists". <https://cryptoart.io/artists>, Erişim tarihi: 28.01.2022.

Cuen, L. (2021). "The NFT Market is Just Getting Started, But Where Is It Headed?". TechCrunch. <https://techcrunch.com/2021/03/15/the-nft-market-is-just-getting-started-but-where-is-it>, Erişim tarihi: 06.01.2022

Cumhuriyet. (2021). "Cüneyt Özdemir Tweetini 10 Bin Dolara Sattı". <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/cuneyt-ozdemir-tweetini-10-bin-dolara-satti-1824264>, Erişim tarihi: 07.01.2022.

Çelik, F. (2021). "Klasik Sanatı Yeni Teknolojilerle Birleştiren Oluşum: ha:ar". Oggusto. <https://decrypt.co/88636/biggest-crypto-story-2021-nft-boom>, Erişim tarihi: 15.02.2022.

Çete, Ş. (2021). "NFT Özel Dosya: "Yeni Nesil Finans Balinalarının Koleksiyon Savaşı". ArtDog İstanbul. <https://artdogistanbul.com/nft-ozel-dosya-yeni-nesil-finans-balinalarinin-koleksiyon-savasi/>, Erişim tarihi: 15.02.2022.

Çolak, Ö.,O. (2021). "Sotheby's'de Bir Türk Fotoğrafçı. Cumhuriyet". <https://www.cumhuriyet.com.tr/kultur-sanat/sothebysde-bir-turk-fotografci-1877530>, Erişim tarihi: 12.02.2022.

De Carlo, F. (2020). "The Intersection Between Copyright protection and Blockchain Technology: The Case of Cryptoart". [Single Cycle Master's Degree Thesis, Luiss Guido Carli University]. <https://tesi.luiss.it/id/eprint/30173>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

Di Liscia, V. (2021). "'First ever NFT" Sells For \$1.4 Million. Hyperallergic". <https://hyperallergic.com/652671/kevin-mccoy-quantum-first-nft-created-sells-at-sothebys-for-over-one-million/>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

Dingelstad, K., A. (2021). "Potential Uses and Limitations of Non-Fungible Tokens in the Auditing Profession, a South African context". *African Journal Of Corporate Governance Research*, 3(1), 126-145. <https://www.corporatereportingjournals.com/wp-content/uploads/2021/10/AJCGR-2021-VOL.-3-NO.-1-SPECIAL-STUDENTS-ISSUE.pdf#page=126>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

Ergin, Ö. (2021). "DEVA Partisi'nden NFT Hamlesi: "NFT Hediye Eden İlk Siyasi Parti". Kriptofoni. <https://www.kriptofoni.com/deva-partisi-nft-hamlesi-nft-hediye-eden-ilk-siyasi-parti/>, Erişim tarihi: 27.01.2022.

Franceschet, M. (2021). "The Sentiment of Crypto Art". Ehrmann, M., Karsdorp, F. Wevers, M., Andrews T., L., Burghardt, M., Kestemont, M., Manjavacas, E., Piotrowski, M., & Zundert, J. (Eds.), CEUR Workshop Proceedings, vol 2989. Computational Humanities Research 2021. (s. 310-318). CEUR. <http://ceur-ws.org/Vol-2989/>, Erişim tarihi: 19.12.2021.

Franceschet, M., Colavizza, G., Smith, T., Finucane, B., Ostachowski, M., L., Scalet, S., Perkins, J., Morgan, J., & Hernández, S. (2021). "Crypto Art: A Decentralized View". *Leonardo*, 54(4): 402–405. https://doi.org/10.1162/leon_a_02003, Erişim tarihi: 16.12.2021.

Friedlander, M., Kagrana V., & Kawashima, N. (2016). "The Economist Investment Case Study Competition: Bitcoin vs. Ethereum". *Economist*. <https://www.economist.com/whichmba/mba-case-studies/investment-case-study-competition-2016/rutgers-business-school>, Erişim tarihi: 16.12.2021.

Galatasaray. (2021). "İlklerin ve Enlerin Kulübü Galatasaray'dan Yine Bir İlk: Galatasaray, Türkiye'nin İlk NFT Koleksiyonunu Arz Ediyor". <https://www.galatasaray.org/haber/kulup/ilklerin-ve-enlerin-kulubu-galatasaray-dan-yine-bir-ilk-galatasaray-turkiyenin-ilk-nft-koleksiyonunu/49278>, Erişim tarihi: 20.01.2022.

Garg, S. (2021). "How Are Colored Coins Related to NFTs?". Exhibit. <https://www.exhibit.tech/crypto/how-are-colored-coins-related-to-nfts/>, Erişim tarihi: 19.12.2021.

Gazan, O. (2020). "Tarık Tolunay'dan Fractal İstanbul'un Yeni Etabı: Haydarpaşa Panorama". Bigumigu. <https://bigumigu.com/haber/tarik-tolunay-dan-fractal-istanbul-un-yeni-etabi-haydar-pasa-panorama/>, Erişim tarihi: 09.01.2021.

Gazan,O. (2021). "Ara Güler'in Eşi Olmayan Kitabı NFT Platformuna Taşınıyor". Bigumigu. <https://bigumigu.com/haber/ara-gulerin-esi-olmayan-kitabi-nft-platformuna-tasiniyor/>, Erişim tarihi: 15.02.2022.

GoogleTrends.(2021).<https://trends.google.com/trends/explore?geo=TR&q=%2Fg%2F11g0g4s%2F3>, Erişim tarihi: 19.12.2021.

Habertürk, (2021). "Son Bir Yılda Türkiye'de Kripto Para Algısı Nasıl Değişti?".Habertürk. <https://www.haberturk.com/turkiyede-kripto-para-kullanimi-bir-yilda-11-kat-artti-haberler-3127192-teknoloji>, Erişim tarihi: 09.01.2022

Holmes, H. (2021). "The World's Largest NFT Museum Could Soon Reshape the New York City Skyline". Observer. <https://observer.com/2021/05/todd-morley-nft-museum/>, Erişim tarihi: 20.02.2022.

İçözü, T. (2021). "Nurgül Yeşilçay'ın NFT Dizi Projesinin Detayları Belli Oldu". Webrazzi. <https://webrazzi.com/2021/10/15/nurgul-yesilcay-in-nft-projesinin-detaylari-belli-oldu/>,Erişim tarihi: 20.01.2022.

Kaya, E., S. (2021). "Elidor da NFT Rüzgarına Kapıldı". Marketing Türkiye. <https://www.marketingturkiye.com.tr/haberler/elidor-da-nft-ruzgarina-kapildi/>, Erişim tarihi: 28.01.2022.

Keleşoğlu, E. (2021). "Toplamda 9999 Adet NFT: Ünlü Karikatürist Selçuk Erdem, NFT Koleksiyonunu Satışa Çıkarmaya Hazırlanıyor". Webtekno. <https://www.webtekno.com/karikaturist-selcuk-erdem-nft-koleksiyon-satisa-cikiyor-h116084.html>, Erişim tarihi: 26.01.2022.

Kolekta. (t.y.). "ha:ar". <https://www.kolekta.com.tr/sanaticilar/haar/>, Erişim tarihi: 08.02.2022.

Kong, D. R. ve Lin, T. C. (2021). "Alternative Investments in the Fintech era: The Risk and Return of Non-Fungible Token (NFT)". SSRN Electronic Journal. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3914085, Erişim tarihi: 16.12.2021.

Kültür Sanat Servisi. (2021). "Refik Anadol Tarihe Geçti". Milliyet. <https://www.milliyet.com.tr/kultur-sanat/refik-anadol-tarihe-gecti-6614700>, Erişim tarihi: 02.02.2022.

Meyohas, S. (t.y.). "Bitchcoin". Sarah Meyohas. <https://sarahmeyohas.com/bitchcoin/>, Erişim tarihi: 20.12.2021.

Miller, C. (2020). "Iconic Art Given a Furry Spin by Digital Artist Murat Yıldırım". Yellowtrace. <https://www.yellowtrace.com.au/digital-artist-murat-yildirim-fury-iconic-art/>, Erişim tarihi: 04.02.2022.

Niftygateway. (t.y.). "Mesut Özil x Genies Silent Auction Release!" <https://niftygateway.com/collections/mesutozil>, Erişim tarihi: 20.01.2022.

NTV. (2021). "Saba Tümer Kahkahasını NFT Olarak 90 Bin Liraya Sattı". <https://www.ntv.com.tr/yasam/saba-tumer-kahkahasini-nft-olarak-90-bin-liraya-satti,YAIQv3MlrE2Ao3saD2Y85w>, Erişim tarihi: 25.01.2022.

OGM Pictures [@OGMPictures]. (2021, Ekim 12). "OGM Pictures Olarak Camdaki Kız Dizimizin Alternatif NFT Afişini Carny'de Satışa Sunuyoruz". [Resim ekli] [Tweet]. Twitter. https://twitter.com/OGMPictures/status/1447829120243617792?ref_src=twsrc%5Etfw, Erişim tarihi: 26.01.2022.

Öç, E. (2021). "NFT nedir: İnternette Kolayca İndirilebilen ve Milyonlarca Dolara Alıcı Bulabilen Kripto Sanat Eserleri". BBC News. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56385962>, Erişim tarihi: 18.02.2022.

Özışık, A. (2021). "Cem Yılmaz'ın NFT'sini Alana Davetiye Hediye". <https://pazarlamasyon.com/cem-yilmaz-in-nftsini-alana-davetiye-hediye>, Erişim tarihi: 26.01.2022.

Özkırdenez, B. (2021). "NFT Koleksiyonu Fluffy Polar Bears Saniyeler İçerisinde Tükendi". Webrazzi. <https://webrazzi.com/2021/10/26/selcuk-erdem-nft-fluffy-polar-bears/>, Erişim tarihi: 27.01.2022.

Redi, R. (2021). NFT: "Sotheby's \$5m Anadol Sale, Christie's Debuts in Europe". <https://currency.com/nft-sotheby-s-5m-anadol-sale-christie-s-debuts-in-europe>, 2.02.2022.

Rennie, E., Potts, J., & Pochesneva, A. (2019). "Blockchain and the Creative Industries". RMIT Blockchain Innovation Hub. <https://doi.org/10.25916/5dc8a108dc471>, Erişim tarihi: 03.01.2022.

Ru Residency. (2018). "Arda Yalkın and Hande Sekerciler (ha:ar)". Residency Unlimited. <https://residencyunlimited.org/residencies/arda-yalkin/>, Erişim tarihi: 08.02.2022.

Sotheby's. (2021). "\$17 Million Realized in Sotheby's First NFT Sale with Digital Creator Pak". <https://www.sothebys.com/en/articles/17-million-realized-in-sothebys-first-nft-sale-with-digital-creator-pak>, Erişim tarihi: 28.01.2022.

Thomas, L. (2021). "Refik Anadol Creates Inovative AI NFT Exhibit from MoMA's Metadata". NFTNOW. <https://nftnow.com/features/refik-anadol-ai-nft-art-from-moma-metadata/>, Erişim tarihi: 29.01.2022.

Trautman, L., J. (2021). "Virtual Art and Non-fungible Tokens. SSRN Electronic Journal". <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3814087>, Erişim tarihi: 26.12.2021.

Uçak, O. (2021). "Kültürlerarası iletişimde tek kültüre doğru: Dijital kültür". Yengin,D., Aydın,Akaydin,A. (Eds.), Communication and Technology Congress 2021. (s. 215-230). Istanbul Aydın University Publications. <https://doi.org/10.17932/CTC.2021/ctc21.024>, Erişim tarihi: 15.01.2022.

Uludağ, S. (2021). "İstanbul'da Sanat ve Antika Fuarı Düzenlendi: NFT Eserler de Sergilendi". Sputnik. <https://tr.sputniknews.com/20211109/istanbulda-sanat-ve-antika-fuari-duzenlendi-nft-eserler-de-sergilendi-1050616845.html>, Erişim tarihi: 19.02.2022.

Sputnik. (2021). "Gülben Ergen, 'Bana Unutmayın Ki Hiçbir Şey Olmaz' Sözünü NFT Olarak Satışa Çıkarttı". <https://tr.sputniknews.com/20210404/gulben-ergen-bana-unutmayin-ki-hicbir-sey-olmaz-sozunu-nft-olarak-satisa-cikardi-1044190139.html>, Erişim tarihi: 26.01.2022

SuperRare. (2021). "Murat Yıldırım: FurryArtworks Collection". <https://editorial.superrare.com/2021/01/14/murat-yildirim-furryartworks-collection/>, Erişim tarihi: 04.02.2022.

Verisart. (t.y.). "About Us". <https://verisart.com/about>, Erişim tarihi: 20.12.2021.

Wang, Q., Li, R., Wang, Q., Chen, S. (2021, Ekim 25). "Non-Fungible Token (NFT): Overview, Evaluation, Opportunities and Challenges". Cornell University. <https://arxiv.org/abs/2105.07447v1>, Erişim tarihi: 20.12.2021.

Görsel Kaynaklar

Görsel 1. 2020 "Kripto Adaptasyon ve Bilinirliği" sıralaması (solda).<https://www.binance.com/en/blog/markets/the-world-goes-crypto-top-5-countries-adopting-crypto-and-how-busd-helps-421499824684902531>, Erişim tarihi: 05.01.2022. Bankless Times tarafından yapılan NFT'ye olan ilgiyi gösteren araştırma sonucu (sağda). <https://www.banklesstimes.com/2021/11/01/the-top-10-countries-most-interested-in-buying-nfts/>, Erişim tarihi: 05.01.2022.

Görsel 2. 2020 -2021 yılları arasında Google Trends'te NFT ile alakalı aratılan kelime ve sorgulamalardaki Türkiye grafiği.<https://trends.google.com/trends/explore?geo=TR&q=%2Fg%2F11g0g4sbp3>,Erişim tarihi: 19.12.2021.

Görsel 3. Tarık Tolunay, *Fractal İstanbul - Pandemi*.https://mir-s3-cdn-cf.behance.net/project_modules/2800_opt_1/455e35112945797.601dc8f0e0d28.jpg, Erişim tarihi: 09.01.2021.

Görsel 4. Yapı Kredi Maskotu Vadaa için hazırlanan NFT koleksiyonundan örnekler.<https://www.webtekno.com/yapi-kredi-vadaa-nft-satisa-sundu-h117214.html>, Erişim tarihi: 03.01.2022.

Görsel 5. Cem Yılmaz NFT koleksiyonundan örnekler.<https://tele1.com.tr/cem-yilmaz-nft-satti-ntf-nedir-495936/>, Erişim tarihi: 26.01.2022.

Görsel 6. PAK, The Cube. <https://nftndx.io/token/0xC0cf5B82Ae2352303b2EA02c3bE88e23f2594171-22700030006>Erişim tarihi: 28.01.2022.

Görsel 7. Refik Anadol, Machine Hallucinations.<https://refikanadol.com/wp-content/uploads/2020/09/01-2400x1350.jpg>, Erişim tarihi: 02.02.2022.

Görsel 8. Murat Yıldırım, Furry Artworks.<https://www.infringe.com/murat-yildirim/>, Erişim tarihi: 04.02.2022.

Görsel 9. ha:ar, Impossible Sculptures no:9.<https://cdn.kolekta.com.tr/wp-content/uploads/2020/09/88fe41b6-c4d8-4ca7-8e36-1103b565188d.jpg>, Erişim tarihi: 12.02.2022.